

Dīkstāves pabalsts nedod gaidīto risinājumu

Tikai krietnu laiku pēc "Covid-19" pandēmijas ierobežošanas pasākumu noteikšanas un aizlieguma strādāt arī skaistumkopšanas speciālistiem līdz nāca valsts atbalsts – dīkstāves pabalsts.

Valsts ieņēmumu dienests (VID) informējis, ka no aizvadītā gada 1. decembra līdz 21. janvārim izmaksājis dīkstāves pabalstus un algu subsīdijas kopumā 24 044 498 eiro apmērā – pēc 11 841 uzņēmuma iesniegumiem izmaksāti dīkstāves pabalsti darbiniekiem kopumā 16 226 696 eiro apmērā un algu subsīdijas kopumā 5 288 825 eiro apmērā. Savukārt pēc 7610 pašnodarbināto personu iesniegumiem izmaksāti dīkstāves pabalsti kopumā 2 023 905 eiro apmērā.

Lai sniegtu efektīvāku un plašāku atbalstu skaistumkopšanas nozarei, Ministru kabinets lēmis papildināt dīkstāves atbalsta pasākumus visiem, kas šajā nozarē bija nodarbināti 2020. gada oktobrī, novembrī, decembrī. Saskaņā ar grozījumiem no šī gada sākuma līdz brīdim, kad tiks atcelts tiesību akts noteiktais aizliegums sniegt skaistumkopšanas pakalpojumus, nozarē nodarbinātie var vērsties VID, lai varētu saņemt dīkstāves

pabalstu. No 23. janvāra šo atbalstu pieprasa pats darbinieks, ne darba devējs. Atbalstu var saņemt friziera, manikīra, pedikīra, masāžas, kosmetoloģijas, solārija, tetovēšanas, skarifikācijas, mikropigmentācijas, pīrsinga, publiskās lietošanas pirts vai publiskās lietošanas peldbaseina, kā arī skaistumkopšanas uzņēmumos nodarbinātais atbalsta personāls.

Klausoties finanšu ministra teiktajā par sniegtu atbalstu, rodas sajūta, ka risinājums ir iespējams un situācija nav bezcerīga. Tomēr, uzrunājot skaistumkopšanas speciālistus un citus nodarbinātos, kas pakļauti dīkstāvei, paveras pavisam citāda aina. Lai gan cilvēki samierinās ar situāciju, tomēr atzīst – viena lieta ir liegums strādāt nepilnu mēnesi, bet pavisam cita, ja tas turpinās mēnešiem. Turklāt ir ģimenes, kurās strādāt nevar neviens no pieaugušajiem.

Tā kāda skaistumkopšanas speciāliste, kosmetoloģe "Druvai" atklāj, ka nevar strādāt ne viņa, ne vīrs, kurš strādā aviācijā, un tas

pirmajā mirklī radījis neziņu, nedrošību, bailes, situācijas nepieņemšanu un arī noliegšanu, bet ar laiku izdevies samierināties un tagad pat var baudīt ziemu un ģimenes kopā būšanu. Turklāt, neskatoties uz oficiāli maksātajiem nodokļiem, atbalsts līdz šim bijis minimāls: "Pagājušajā mēnesī saņēmumu 243 eiro (par laiku no 9. novembra-red.), bet šomēnes saņēmumu atteikumu, jo decembra divās darboties atļautajās nedēļās ražīgi strādāju katru dienu līdz astoņiem vakarā, līdz ar to apgrozījums nesamazinājās līdz nepieciešamajiem 20%."

Līdzīga aina redzama arī Valsts ieņēmumu dienesta (VID) datus – par novembri vidējais pabalstu apmērs bija no 245 eiro (pašnodarbinātajiem) līdz 293 (patentmaksātājiem), decembrī – 195 (pašnodarbinātajiem) līdz 228 eiro (patentmaksātājiem), par janvāri – ap 450 (pašnodarbinātajiem) un patentmaksātājiem).

Arī Latvijas Skaistumkopšanas speciālistu asociācijas prezidente

FAKTI

DĪKSTĀVES PABALSTUS VISBIEŽĀK SAŅĒMUŠI (VIDĒJI MĒNESĪ):

- pavāri - 319 eiro;
- mazumtirdzniecības veikalu pārdevēji - 197;

- viesmīļi - 272 eiro;
- bārmeņi - 285 eiro;
- pārdevēji/konsultanti - 243 eiro;
- apkopēji - 254 eiro;
- trauku mazgātāji - 287 eiro;
- virtuves darbinieki - 232 eiro.

Avots: Valsts ieņēmumu dienests

UZZIŅAI

No janvāra Ministru kabinets pagarinājis atbalsta programmu termiņus, kā arī paaugstinājis minimālo dīkstāves atbalsta apmēru līdz 500 eiro visām mērķa grupām – gan uzņēmumu darbiniekiem, gan pašnodarbinātām personām (līdzšinējo 330 eiro apmērā), gan patentmaksātājiem (līdzšinējo 400 eiro apmērā), bet arī ne lielāku par 1000 eiro mēnesī.

Papildus dīkstāves atbalstam Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA) piešķir arī piemaksu 50 eiro apmērā par katru apgādībā esošu bērnu.

Ja dīkstāve nav bijusi visu mēnesi, pabalsts var būt mazāks par minimālo summu. Piemēram, novembrī dīkstāve sākās no 9. novembra, tāpēc arī izmaksātais pabalsts ir mazāks par 330 eiro.

Atbalsts par dīkstāvi būs pieejams līdz 2021. gada 30. jūnijam, bet ne ilgāk, kamēr būs spēkā noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi. Pieteikties par katru mēnesi var līdz nākamā mēneša 15. datumam, tātad par janvāri līdz 15. februārim.

Atbalstu par dīkstāvi var saņemt, ja ieņēmumu kritums mēnesī, par kuru tiek lūgts atbalsts, salīdzinot ar vidējiem ieņēmumiem 2020. gada augustā, septembrī un oktobrī (mēnešos, kuros notikusi darbība), ir vismaz par 20 %.

Avots: Valsts ieņēmumu dienests

Sabīne Ulberte, vērtē, lai gan valdības lēmums par dīkstāves atbalsta iespēju paplašināšanu skaistumkopšanas jomā strādājošiem vērtējams pozitīvi, turklāt tas izstrādāts kopā ar nozari, tomēr tamdēļ, ka ierobežojumi arvien tiek pagarināti, situācija nozarē izskatoties aizvien bezcerīgāka: "Šis uzlabojums ir tikai solis pretim izmisumam. Pabalsts kādam, iespējams, palīdzēs pabarot bērnu, bet nav runa par to, ka tādā veidā šī nauda kādam varētu reāli palīdzēt saglabāt darba telpas vai segt zaudējumus, kas radušies, aizejot bojā iepriekš iepirktiem materiāliem un līdzekļiem."

Savukārt K. Bērziņa palikusi bez darba. Viņa strādāja apģērba un apavu veikalā, bet uz dīkstāves pabalstu nevarēja pretendēt, jo pārdošanas apjoms nav krities par 20%. Taču uzņēmums nespēja turpināt algot divas pārdevējas, tāpēc

samazināja veikala darbinieku skaitu no diviem uz vienu. K. Bērziņa reģistrējusies kā bezdarbiece. Vaicāta, kā šādā situācijā iespējams tikt galā, jo tas, ka ģimene un arī bērni vairāk dzīvo mājās, nozīmē, ka vairāk jāgata, arī elektrības rēķins ir lielāks, viņa teic: "Protams, rēķinus neviens nav atcēlis. Kaut kā cīnāmies. Vīrs cīnās, lai mēs būtu apģērbti, pabaroti un rēķini nomaksāti. Dzīvojam privātmājā, īre nav jāmaksā, elektrību maksājam reizi gadā, vienoto maksājumu. Tad atliek mobilu telefonu rēķins, transporta izdevumi un jaunākajam bērnam – bērnu darza rēķins. Tagad esmu mamma uz visiem 100 procentiem, protams, bērni priecīgi, ka mamma mājās. Esmu sākusi mācīties, vēlāk skatīšos, ko darīt." □

Sarunā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Cēsu filiāles vadītājas pienākumu izpildītāju LAURU ĀBOLTIŅU skaidrojam, vai ārkārtējā situācija un noteiktie ierobežojumi palielinājuši bezdarbnieku skaitu.

2020. gada marta sākumā NVA Cēsu filiālē uzskaitē bija 881 bezdarbnieks, bet 2020. gada decembra beigās – 1114. Tātad kopš pandēmijas sākuma reģistrēto bezdarbnieku skaits filiālē palielinājies par 233 cilvēkiem. Tajā pašā laikā 1223 bezdarbnieki aizvadītajā gadā iekārtojās darbā.

- Vai bija jūtams bezdarbnieku pieplūdums ne tikai pavasarī, bet arī tagad, ziemā?

- Sākoties "Covid-19" pirmajam vilnim, bezdarbnieku skaita pieaugums bija straujš. Situāciju raksturo skaitļi: filiālē februāra beigās uzskaitē bija 881 bezdarbnieks, marta beigās – 930, aprīļa beigās – 1197, maija beigās – 1268, jūnija beigās – 1340, jūlija beigās – 1320, augusta beigās – 1218, septembra beigās – 1137, oktobra beigās – 1051, novembra beigās – 1058 bezdarbnieki. Tātad bezdarbnieku skaits palielinājās no marta līdz jūlijam, bet no jūlija līdz novembrim samazinājās. 2020. gada beigās NVA Cēsu filiālē bija 1114 bezdarbnieki.

Bezdarbnieku skaits palielinās lēnāk nekā pavasarī

Tagad otrā vilņa ietekmē reģistrētā bezdarba līmenis tik strauji nepieaug, lai gan bezdarbnieku skaits decembrī nedaudz palielinājies. Saskaņā ar operatīvo informāciju NVA Cēsu filiālē līdz 2021. gada 18. janvārim uzskaitē ir 1160 bezdarbnieku. Neliels bezdarba līmeņa pieaugums ziemas mēnešos novērojams ik gadu, jo beidzas sezonas darbi. Pēc pirmā saslimstības vilņa Vidzemes reģionā reģistrētā bezdarba līmenis palielinājās līdz 8,2% jūnijā un jūlijā, bet 2020. gada decembra beigās tas bija 7,6%.

- Vai jūtams bezdarba pieaugums tādās nozarēs kā tūrisms, viesnīcu sektors, skaistumkopšana un citās, kuras vistiešāk skar otrā saslimstības vilņa ierobežojumi?

- Bezdarbnieku skaita pieaugums Cēsu filiālē bija ēdināšanas sektorā. Darba devēji ir piesardzīgi ar darbinieku atļaišanu, tiek izmantotas valsts atbalsta iespējas, dīkstāves pabalsti, kas "Covid-19" otrajā vilnī ir pieejami plašākam nodarbināto lokam.

Paziņojums par plānoto kolektīvo atļaišanu saistībā ar "Covid-19" pandēmijas radītām sekām NVA Cēsu filiālē iesniegts tikai viens – 2020. gada pavasarī uzņē-

mums, kas darbojas izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu jomā, paziņoja par plānoto sešu darbinieku atļaišanu. Ja runājam par valsti kopumā, tad darba devēju iesniegto kolektīvās atļaišanas paziņojumu skaits NVA strauji palielinājās pavasarī un vasaras sākumā, bet rudenī šī tendence nebija vērojama. Lielākā daļa no 58 kolektīvās atļaišanas paziņojumiem saistībā ar "Covid-19" pērn bija iesniegti NVA Rīgas reģionālajā filiālē, tikai pa vienam paziņojumam saņēmušas NVA filiāles citos reģionos – Cēsīs, Balvos, Jelgavā, Kuldīgā, Ogrē un Ventspilī, divi paziņojumi tika iesniegti NVA Valmieras filiālē.

- Kurā vecuma grupā ir lielākais bezdarbnieku skaits?

- Saglabājas tendence, ka liels reģistrēto bezdarbnieku skaits ir vecuma grupā virs 50 gadiem, 2019. gada beigās Cēsu filiālē uzskaitē bija 332 šīs vecuma grupas bezdarbnieki, 2020. gada beigās – 422 jeb 37,9% no filiālē reģistrēto bezdarbnieku kopskaita. Jauniešu bezdarbnieku vecumā līdz 24 gadiem īpatsvars aizvadītā gada beigās bija 8%. Lielāks ir ilgstošo bezdarbnieku skaits: ja 2019. gada beigās uzskaitē bija 81 cilvēks jeb 9,2% no reģistrētā bezdarbnie-

ku skaita Cēsu filiālē, tad, 2020. gadam noslēdzoties, bija 148 ilgstošie bezdarbnieki jeb 13,2% no bezdarbnieku kopskaita.

- Kāds ir pieejamais atbalsts tiem, kuri palikuši bez darba?

- Pandēmijas laikā NVA pakalpojumi un pasākumi tika pielāgoti ārkārtējās situācijas apstākļiem un piedāvāti attālināti, pieejami visi pakalpojumi, bet to sniegšanas veidi būs atkarīgi no epidemioloģiskās situācijas valstī.

Ievērojot Ministru kabineta noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus "Covid-19" infekcijas izplatības ierobežošanai, no 2020. gada 21. decembra pieaugušo profesionālās tālākizglītības, profesionālās pilnveides, neformālās izglītības un sportlīdzekļu un traktortehnikas vadītāju programmu apguve tiek īstenota tikai attālināti. Protams, mēs, tāpat kā visi citi, gaidām ārkārtējās situācijas beigās, lai varētu apmācīt un pārkvalificēt mūsu bezdarbniekus klātienē programmās.

Jānorāda, ka NVA saviem klientiem ir būtiski paplašinājusi mācību iespējas tiešsaistē. Tā, piemēram, pērn ne vien bezdarbniekiem, bet arī strādājošajiem tika piedāvāta iespēja bez maksas mācīties pasaulē ļoti populārā

attālinātās izglītības platformā "Coursera". Šobrīd NVA reģistrētie bezdarbnieki un darba meklētāji var pieteikties bezmaksas mācībām attālinātās izglītības platformās. Nupat noslēdzās bezdarbnieču kārtējā pieteikšanās bezmaksas ITK prasmju apguvei, ko sievietēm vecumā no 18 līdz 29 gadiem piedāvā Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija sadarbībā ar NVA. Ikviens, kuram ir angļu valodas pamatprasmes un kurš prot strādāt ar "MS Office" programmatūru, var pieteikties "Microsoft" digitālo prasmju pilnveides bezmaksas kursiem. Ir vēl daudz citu iespēju.

Piemēram, izsludināta darba devēju pieteikšanās algu subsīdiju atbalsta pasākumam. Tā ir iespēja darba devējiem atrast darbiniekus, bet cilvēkiem, kuri zaudējuši darbu, iespēja atsākt strādāt. □

Lappusi sagatavojuši
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds